

סימן שכ"ג דיני השאלה וקנין צרכי שבת והדחת הכלים

ותיקונן וטבילתן בשבת. וכו' יי סעיפים:

א מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה אפילו הוא מיוחד למדה והני מילי כשנוטל הלוקח מדה של מוכר ומוליכה לביתו וא"צ לומר אם מביא הלוקח מתוך ביתו ואומר לו מלא לי כלי זה (א) אבל למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לתוך כליו של לוקח אסור: הגה ויש מקילין לומר דכל שאינו מכוין למדה לגמרי שממעט או מוסיף מעט שרי (הגהות אשירי ומרדכי פרק אין לדין) וכן המנהג פשוט

שולחן שלמה

תוספתא

סעיף א'

משא"כ מדידה זו שהיא רק למצוה ואין בה משום רפואה, הרי זה חשיב ככלי שמלאכתו להיתר ואין לחוש בזה למוקצה. וגם אין לחוש לזה שהכספית מתפשטת מפני החום דהרי זה חשיב כחמה ולא כאור, וגם הרי אין זה מגיע לשיעור שהיד סולדת בו.

א. ב, שם. ועיין בביאה"ל ד"ה אבל, דבמינקת המיוחדת למידה מותר לומר לו מלא לי כלי זה, ושופך לכלי של לוקח, עיי"ש. וכן מותר לפתוח ברז מים גם אם המים יעברו דרך שעון מים ונמצא שהם נמדדים, ואף דלענין סגירת דלת המקרר שידוע שעיי"ז תכבה הנורה, הובא בשולחן שלמה - ח"ב סי' שי"ח ס"ק ב.ו, - דכיון דבאופן קבוע ומתוכנן נעשה הכיבוי ורק זו הדרך של כיבוי הנורה, אפשר דחשיב כמכבה בידים ואינו בגדר פסיק רישא, מ"מ יש לחלק דהתם האדם עושה כמו לחיצה על כפתור חשמלי, משא"כ הכא המים והיין מודדים.

א. אבל למדוד בכלי המיוחד. ובמ"ב ס"ק ד' כתב הטעם לאיסור מפני שזהו דרך מקח וממכר של חול, ע"כ. לענין מד חום שלא בשעת השימוש בו אי חשיב מוקצה הנה אף שבסוף סי' ש"ח כתב השערי תשובה דאמת מידה של אומנים חשיב מוקצה מחמת חסרון כיס מ"מ מדידה שאני דהרי איסור מדידה הוא משום עובדא דחול מפני שבדרך כלל רגילים למדוד בשעה שעסוקים במשא ומתן של מקח וממכר וכדו' כמ"ש במ"ב ס"ק ג' ד', משא"כ היכא שזה רק לדעת מידת חום של איש מסויים בזמן מסויים וגם נוגע רק לאיש זה בלבד מהיכ"ת נימא דהוי עובדין דחול, וגם אפשר דחשיב ככלי שעומד למדידה של מצוה, ואע"ג דתרופות חשיבי מוקצה היינו משום דרפואה הוי איסור שלא התירו אלא לצורך חולה,

למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לכליו של לוקח ועוד יתבאר לך בסמוך טעם המקילין. דין הלואה שנת דינו כמו צי"ט וע"ל סי' תקכ"ה ולעיל סי' ש"ז סעיף י"א: ב (ב) מותר לומר לחבירו מלא לי כלי זה ולמחר נמדוד אותו (אבל לא יאמר תן לי מדה פלונית) (טור): ג מותר לומר לחבירו תן לי ביצים ואגוזים במנין: ד מותר לומר לחנוני תן לי ד' ביצים וה' רמונים ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים ולא סכום מדה ולא סכום מנין לומר הרי שיש לך בידי חמשים אגוזים תן לי חמשים אחרים והרי יש לך בידי מאה: הנה וכן נסכוס דמים אינו אסור אלא ככה"ג שאומר תן לי כך וכך דמים ויהיה לך צדי כך וכך אבל בלא"ה שרי וכן נסכוס מדה דוקא ככה"ג אסור אבל בלא"ה שרי ואע"ג דאסור להזכיר דמים כלל היינו נדבר שאין מקחו ידוע אבל נדבר שידוע רק שאומר לו כמה צריך שרי אם לא שמזכיר לו סכום (א"ז והגהות אשירי פ' אין נדין) ואע"ג שיש מחמירין נדבר זה כזר פשט המנהג במדינות אלו להקל וכסדר המזכיר: ה המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה בדרך חול אלא יביאם לפניו או על כתיפו וכיוצא בזה שישנה מדרך חול אפי' אין בשינוי קלות במשא ואם אי אפשר לו לשנות כגון שזימן אורחים הרבה וצריך למהר להביאו לפניהם מותר ויש אומרים דלמעט בהילוך עדיף ויותר טוב להביאם בסל ובקופה בפעם א' מלהביא כל אחת ואחת בפני עצמה:

שולחן שלמה

סעיף ב'

של מצוה שרי כי איסורו רק משום עובדא דחול וכסי' ש"ו במ"ב ס"ק ל"ד, ולכן אין זה חשיב ממש כדבר שאסור לעשותו בשבת כמו שמצינו גם בהא דסי' ש"ז סעיף ח', אולם משמע שמשקל חמור ממדידה עיין סי' ת"ק סעיף ב', הלכך בכה"ג שאין צורך כ"כ טוב להמנע לבקש מן החנוני למלאות שקית או כלי במאכל מסוים על מנת שישקול מעין זה למחרת השבת.

ב. מותר לומר לחבירו. ובמ"ב ס"ק ח' הביא מסי' ש"ז דאסור לומר דבר פלוני אעשה למחר מה שאסור לעשות היום וסיים דאולי משום שהוא לצורך שבת התירו הכא לומר, ע"כ. ולפ"ז אם אין צורך כל כך טוב להמנע, אך אפשר לומר דמכיון דמדידה

ו מדיחים כלים (ג) לצורך היום כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין (ד) וכלי שתייה מדיחין כל היום (ה) שכל

שולחן שלמה

סעיף ו'

הח"מ 1234567

אין רגילין להשתמש בכל הכוסות הנמצאים רק בסעודות, וצ"ע.

אולם עיין במשנ"ב ס"ק כ"ו שהביא מהמג"א בשם הרוקח שמדיחים אפילו עשר כוסות אם צריך לאחת מהם, וכן במטות שמציעין עשרה מטות, ולפי"ז אדרבא בישיבה אשר אחד ודאי יצטרך גם לצלחת א"כ מותר להדיח כל הצלחות, והוא פלאי.

ה. **שכל היום ראוי לשתייה.** עיין בגמ' שבת דף קי"ח ע"א לפי שאין קבע לשתייה. ובתוד"ה לפי כתב דמכאן יש ללמוד בלילה שרוצה להתענות למחר, לאחר אכילה אע"פ שאינו יכול לאכול אם לא התנה, אבל מלשנות ודאי לא סילק דעתו ובמקום דלא שכיח יין אע"ג דסילק דעתו מן היין מ"מ ממים לא סילק דעתו, עיי"ש. וצ"ע איזה מין תענית היא שאסור באכילה ומותר בשתייה, וידוע שהחת"ס בתשובות או"ח סי' קנ"ז כתב כעין זה לענין עליה לתורה בט' באב למי שהוצרך לשנות והעלה דיכול לעלות לקריאת ויחל ותמהו עליו דנהי דלא אכל אבל שתייה כאכילה ולא מקרי תענית אפילו אם רק שתה, וחשבתי דמוכח הכא כדבריו של החת"ס דחזינא דאף דאסור באכילה מ"מ בשתייה עדיין שרי, אך כאן רואים גם חילוק בין יין למים וא"כ לא ידעתי מה טעם לדבר.

ג. **לצורך היום.** מסופקני אם אדם מדיח כלים מפני שקשה לו לסבול אי נקיון או מפני נמלים, או שצריך אורח לבוא ויבקר גם את המטבח והוא בוש בכלים המלוכלכים, ונראה דבנד"ד שפיר חשיב כצורך שבת וההדחה מותרת.

ג. ב, שם. הקשה הר"ן - ביצה בדפי הרי"ף ט' ע"ב - דמדאמרין בגמ' שגזרו על טבילה בכלים דלאו בני סחיטה אטו הני דבני סחיטה, א"כ איך אמרו בשבת קי"ח ע"א קערות שאכל בהן שחרית מדיחין לאכול בהן בצהרים ולא גזרינן אטו בגדים, ותירץ דבבגדים אין זה קרוי הדחה אלא כיבוס ולא אתו למיטעי. ונראה דמ"מ גם לשורות כלים במים מותר אע"פ ששריית בגדים אסורה ושניהם קרויים שרייה, משום דכו"ע ידעי דשריית בגד זהו כיבוסו ושאני מקערות, משא"כ בטבילת כלים שפיר יבואו לטעות בין טבילה לכיבוס ויבואו לידי סחיטה.

ד. **וכלי שתייה מדיחין כל היום.** צ"ע במלון או בישיבה גדולה [ואולי גם בבית] אף שרגילין לשתות אבל מ"מ אין שותין כולם בבת אחת, ובכל הימים

היום ראוי לשתייה: ז מותר להטביל (ו) בלי חרש הטעון טבילה שולחן שלמה

סעיף ז'

1234567

ממנו לכוס ואין שותים מהבקבוק, אפי"ה טעון טבילה, וגם אפשר שהמסגה"ש נתכוין רק לכלים גדולים אשר גם במטבח רגילים להעביר מהם לכלים קטנים יותר, ולצורך הסעודה משתמשים רק בקטנים ולא בגדולים.

ו. ב. שם. נראה דלאכול מתוך הכלי ודאי חשיב השתמשות כי אפי' הורדה מאילן הביא המג"א בסי' של"ו מהרא"ש דחשיב כמשתמש במחובר וק"ו לנר"ד דמודו ביה כו"ע, אך אעפ"כ נלענ"ד דמותר מתרי טעמי, א) קופסא סגורה ומסוגרת אשר הדבר הסותם הוא לא כעין פקק כיון דכמו שהיא סגורה אינה ראויה לשום שמוש, לכן כמו שאסור לפתוח כלי סתום בשבת אם כוונתו להשתמש אחר"כ עם הכלי משום טעמא דחשיב כעושה כלי בשבת, ה"ה נמי דחשיב בנר"ד כנעשה כלי ע"י ישראל ופטור לגמרי מטבילה, אולם אין להקל מפני שאין זה כ"כ ברור. ב) כיון שאין מחייבין להוציא מיד את המאכל מהכלי של נכרי מסתבר דה"ה נמי שמותר לאכול מהקופסא שהרי אינו מכוין שישאר אצלו כלי סעודה שהרי מיד כשיגמור לאכול יזרקנה לאשפה ממילא מותר שפיר לאכול ממנה שהרי גם החזקת המאכל כל הזמן בתוך הכלי ג"כ חשיב השתמשות ואפי"ה שרי מפני שלא חייבו חכמים להוציא מיד את המאכל וה"ה נמי דשרי להוציא דרך אכילה. אולם לעשות

ו. בלי חדש הטעון טבילה. קופסא מתוצרת חו"ל שהיא סגורה במכסה כגון של קפה נמס או אבקת חלב אם בא להשתמש בה שימוש שני לצורכי אוכל חייב להטביל אותה בחול קודם השימוש, אמנם אין צריך להריק את הקופסא מתוכנה ולהטבילה לאלתר וכמ"ש בשו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א סי' קל"ו דבכה"ג לא נקרא שימוש להצריך טבילה, אולם לכאורה נ"ל שאם הוציא את הקפה ואינו משתמש בכל מה שהוציא דאסור להחזיר את העודף לקופסא כל זמן שלא טבל אותה, אלא דאחר העיון מסתבר דגם כשמחזיר את העודף לא נחשב עדיין כשימוש בכלי סעודה להצריך טבילה אלא רק כהמשך למצב הקודם וכאילו הוא מחזיר לתוך ערימת קפה שבתוך עטיפה של נייר, ומכיון שבלאה"כ מבואר במסגרת השולחן על הקיצור שו"ע סי' ל"ו ס"ק ו' דצלוחית שאין מבשלים בה ככוס וגם אין משתמשים בה י"ל דלא חשיב ככלי סעודה ואין לברך על טבילתה, ולכן בני"ד יש לסמוך דאין צריך טבילה אלא כשעומד להשתמש בה אחר"כ בקופסא להחזיק בה קפה או כל שאר צרכי סעודה ויטבילנה בלי ברכה וכנ"ל בשם המסגה"ש. אולם אם רגילים להביא את הקופסא של הקפה הנמס לשולחן, הו"ל כבקבוק של יין שאף שרק מוזגים

שולחן שלמה

מעשה ולהעמידה ע"ג האש נראה דאם עדיין היא סגורה שרי, אבל לפתוח ולהעמיד על האש הדעת נוטה לאסור, ורק מפני הטעם הא' מסופקני ואיני יודע להכריע.^א

ו. ג, שם. קופסאות^ב שימורים מתוצרת חו"ל מכיון שרק ע"י פתיחתה היא הופכת לכלי, אינה טעונה טבילה שהרי כל זמן שהקופסא סגורה אין עליה שם של כלי,^ג ואף דחשיב כלי גם כשהיא סתומה מכל צד כמבואר בתהלה לדוד סי' שי"ד סוס"ק י"ב, מ"מ האפשרות להשתמש בכלי להוציא ולהכניס לצורך הסעודה נעשו רק ע"י

היהודי, ונראה דלגבי טבילת כלים צריך לדון מי הפך את הדבר שיהא ראוי לשימוש, ולא קשור אם זה סותר או בונה. ו. ד, שם. לענין אכילה בבתי מלון וכד' בכלים שאינם טבולים,^ד לא נראה כמ"ש^ה האחרונים להחשיבם ככלי סחורה, אולם יש להקל בזה לפי מש"כ^ו דאיסור ההשתמשות אינו אלא מדרבנן, דאמרו לן אל תשתמש בכלי אלא תטבילו תחילה, וא"כ כ"ז כשיכול להטבילו אבל במלון וכדומה שלא יתנו לו לקחת ולהטבילו, כיון דרוצה לאכול ולשתות שרי ליה^ז וגם אפשר דאונן שפטור מן

0234567

א. ועיין מש"כ בסמוך ו. ג, והוא בתראה.

ב. אולם בקופסאות קפה או בקבוקים אם נתרוקנו אפי' ע"י ישראל וחפץ לשוב ולהשתמש בהם, צריכים טבילה, ול"ח ככלי שעשהו ישראל, ועיין מש"כ לעיל בסמוך ס"ק ו. ועיין בשו"ת אנרות משה יו"ד ח"ב סי' מ' וסי' קל"ז, שהקיל בדבר.

ג. ועיין מש"כ בשולחן שלמה ח"ב סי' שי"ד ס"ק ד, ג, ובהערות שם ו' - ז.

ד. ובתשובה לשואל כתב מרן זללה"ה: מה ששאלת בדבר כלים של מוסדות ציבוריים כגון בתי חולים וצבא, האם חייבים בטבילה. הכלים הרי נכנסו לרשות ישראל ומי שמולח בשר ומפריש חרו"מ עליו מוטל גם לטבול הכלים בברכה.

ה. עיין שו"ת מהרי"ן ח"א סי' ע', ושו"ת טוב טעם ודעת מהר"ג ח"ב סי' כ"ב.

ו. ומרן זללה"ה דחה בתוקף את טענת אלו מבעלי המלונות שהם רק שואלים את הכלים מהחברה ואינם בעלים עליהם ולפי"ז הם חפצים ליפטר מטבילתם.

ז. עיין מעדנ"א שביעית סי' ט"ז סוס"ק י'.

ח. ובמק"א כתב מרן זללה"ה: באקראי וכשעת הדחק אפשר להקל הואיל והכלים אינם שלו ואין בידו לטובלם ולכן אפשר דבכגון דא לא אסרו חכמים את ההשתמשות.

ומהאי טעמא התיר מרן זללה"ה לקנות שתיה בקיוסק הנמצא ברחובה של עיר, אף שהכוס אינו טבול, וה"ה בחור שהוריו לא שומרים תומ"צ או אדם השואל כלי משכן שאינו שומר מצוות, אולם הדגיש שכל ההיתר הוא כשאין אפשרות להטביל את הכלי או משום שהבעלים לא נותנים רשות, או משום שאין לו מקוה להטביל, הלכך מי שאינו בעל הכלי בכה"ג שאין לו אפשרות לטבולו, מותר לו להשתמש בכלי זה אף שאינו טבול. ובחולה המאושפז בבית חולים יהודי אמר מרן זללה"ה דודאי יש להתיר לו לאכול ולשתות מכלים של בית החולים אפילו כשהוא יודע בודאות שאינם מוטבלים.

טבילה (ז) ויש אוסרים וירא שמים יצא את כולם ויתן הכלי לעכו"ם במתנה

שולחן שלמה

המצוות כמו שהוא אוכל בלא ברכה, כך מותר להשתמש בלא טבילה.^ט

אמנם אף אם אמרין דאסור ההשתמשות רק מדרבנן, כ"ז כשאינן באפשרות המשתמש להטביל בבואו להשתמש, אבל אם יכול להטביל ומשתמש בכלי בלא להטבילו אפשר שחייבים מה"ת לטבול בשעה שרוצה להשתמש עם הכלי ואם אינו טובל עובר על עשה אם הוא יכול לטבול באותה שעה, דאילת"ה ימתין עד שימות או יצוה את בניו אחריו לטבול כליו לאחר מותו, ואף גם הם ימתינו עד שישברו הכלים ולא יהיה כלל מה לטבול.

ז. ויש אוסרים. כתב הרא"ש ביצה פ"ב אות י"ב דלטעמייהו דרבה דאסור להטביל כלי בשבת משום שמא יעבירו ורבא מפני שנראה כמתקן כלי אסור להטביל ביו"ט כלים חדשים הנלקחים מן הנכרים, ותמה על הרי"ף שהביא רק הטעמים דרב יוסף ורב ביבי דלדידהו כלים חדשים מותר דאין בהם משום סחיטה, וגם לא שייך

שמא ישהא דהא אפי' ישהא אין בהם תקלה מדאורייתא (בקרבן נתנאל אות ס' כתב דאי טבילת כלים חדשים מדרבנן ה"ז דומה לנטמא בולד הטומאה שכתבו התוס' ביצה דף י"ח ע"א ד"ה גזרה שמא ישהא דאינו להוט כ"כ להטבילו וה"ה הכא ולא חיישינן לשמא יעבירונו, והוא פלאי דסו"ס אסור לו להשתמש בכלי זה לגמרי ושפיר בהול לתקנו, ושאינו ולד הטומאה דחזי לחולין ומעשר). אולם המ"מ בפ"ה מהל' יו"ט הי"ח כתב דאפשר שאפי' מאן דלית ליה טעמא דמיחזי כמתקן כלי לענין כלים טמאים, היינו משום דעכ"פ היה ראוי לחולין והו"ל כולד הטומאה, דכיון שאסור רק מדרבנן אין זה נראה כמתקן, אבל כלים חדשים שאינן ראויין כלל לכו"ע מיחזי כמתקן כלי. והעיר ע"ז הצ"ח דא"כ פירות קודם גמר מלאכתן מותר להפריש מהן תרו"מ ביו"ט, מפני שאינן מתקנן לגמרי שהרי ראויין לאכלן עראי רק הו"ל כולד הטומאה, וכן דמאי דחזי לעניים ולאכסניא יהיה מותר להפריש מהן תרו"מ, וא"כ מצינו תרומה

ט. אולם לענין לאכול אצל חבירו בכלים שלא הוטבלו, כתב מרן זל"ד"ה: כבר כתבנו שגם הוצאה מהכלי חשיב השתמשות ולפי"ז כלי שכבר נתחייב בטבילה אסור לאכול ממנו, אך אפשר [במי שאוכל אצל ישראל אחר ויש שם כלים החייבים בטבילה] כיון שהכלי אינו שלו ולא בעלים הוא לטבולו נהי דאסור להשתמש גם בכלי של ישראל אחר אבל כשהוא רק מוציא את המאכל אשר כבר ניתן לו אפשר להקל, אבל לא ישתמש בכף או במזלג שטעון טבילה. אך אם האורח יודע שהבעה"ב רוצה לכבדו באוכלין שהוא שם אותם בכלים שלא הוטבלו, נכון להמנע ולא לגרום לו לעשות עבירה.

שולחן שלמה

[1234567]

שזכאי בהרמתה וקשיא מתני' שם י"ב ע"ב, עיי"ש. ונ"ל דשאני פירות שלא הוקבעו למעשר דסו"ס לגבי אכילת קבע הו"ל תיקון גמור וכן דמאי סו"ס לגבי עשירים הרי אסור לגמרי, משא"כ בולד הטומאה דאותו השימוש מותר גם קודם הטבילה לחולין ולמעשר.

[1234567]

והנה בעיקר הך דינא דטבילת כלים חדשים כתבנו במק"א מעד"א שביעית סי' ט"ז אות י' ומנ"ש ח"א סי' י"ח אות ח' שהאיסור להשתמש בהם עד שיטבלם מסתעף רק מחובת המצוה דרמיא אקרקפתא דגברא לטבול את הכלי ואין זה ממש חפצא של איסור כמו נבלה או כוס יין לנזיר, אלא כמו שאסור לאכול לפני קידוש בגלל המצוה לקדש כך גם כאן משום חיוב הטבילה אסרו להשתמש בהם עד שיטבילם, ומשום כך הקשיתי על מש"כ הבית מאיר בהגהותיו ביו"ד סי' ק"כ סעיף י"א עמש"כ הרמ"א דישראל ועכו"ם שקנו כלי בשותפות אין צריך טבילה והיינו משום דבלא"ה אינו יוצא מידי שם טומאה ע"י טבילה כיון שעדיין שם עכו"ם עליו, וז"ל: בעיני יפלא דמה בכך דאינו יוצא וכו' אכתי מי התיר להשתמש בו בלי טבילה אדרבה נימא לחומרא דמשום זה באמת אסור, עכ"ל, וכתבתי שם דאין זה תימא משום דאפי' אי קיי"ל דטבילת כלים הוי דאורייתא מ"מ הא דאסור להשתמש עם הכלי בלא

טבילה הוי ודאי מדרבנן והיינו משום דאלמוהו רבנן לחיוב הטבילה ואסרו להשתמש בכלי קודם לכן, וכיון שכן פשוט הוא דבכה"ג דלא מהני לי' טבילה א"כ כיון שאינו מחויב במצות טבילה שפיר רשאי להשתמש גם בלא טבילה, עיי"ש. אולם מדברי הראשונים כאן נראה דאינו כן, דאם כדאמרן אין זה קרוי מתקן כיון שאין כאן חפצא של איסור כלל, אלא נראה דכשאסרו לכתחלה להשתמש בכלי עשו כעין גזירת טומאה עליו, ולפ"ז שפיר קיימת תמיהת הב"מ.

ובר מן דין נראה דמוכח נמי מדברי השאג"א סי' נ"ו שסובר דבשעה שמשתמש בלא טבילה, או אפי' בלא שום השתמשות, עובר על איסור תורה, שהרי הקשה על הרא"ש דגם לטעמא דרב ביבי הו"ל לאסור בכלים חדשים דגם בזה שייך שפיר החשש של שמא ישהא ויבא לידי תקלה, ואי אמרינן דלא אסור אלא מדרבנן ואינו עובר כלל אדאורייתא לא פריך מידי, דהא אם נטמאו בולד הטומאה שפיר שרינן לטבול ביו"ט וא"כ מנלי' שיש לחוש לתקלה גם בדרבנן, ומוכח דהאי גאון ז"ל סובר בפשיטות דבזה שהוא משהה שפיר עובר על איסור תורה, וא"כ הדבר פשוט דהוה כחפצא דאיסורא ואין זה רק איסור המסתעף מחובת הטבילה.

(ח) ויחזור וישאלנו ממנו ואינו צריך טבילה: הגה ואם הוא כלי שראוי למלאות בו שולחן שלמה

אורח חיים 1234567

ח. ויחזור וישאלנו ממנו. ועיין במשנ"ב ס"ק ל"ה דמ"מ אחר השבת צריך להטבילו אלא דיטבילנו בלא ברכה, ע"כ. ור"ל דהיינו אם לא מקבלו חזרה מן הנכרי במתנה אחר השבת, דאי לאו הכי חייב לברך כיון דחוזר להיות כלי החייב בטבילה כדמעיקרא.

ח. ב. שם. הקונה מגוי כלי והפקירו ולקחו יהודי אחר ואינו מתכוין לזכות בו, כיון שאין לכלי בעלים אין חובת טבילה וממילא אין איסור השתמשות, ומה שלענין שבת לא נתנו עצה להפקיר אף שרבו המתירים להפקיר בשבת היינו מפני שע"י ההשתמשות הוא נראה כחוזר וזוכה, ומיהו לענין חובת ביעור בשביעית שפיר סמכינן אהך תקנתא כשיש ספק בזמן הביעור להפקיר ומכוין שלא לזכות, היינו משום דלא אפשר בתקנה אחרת הקילו שם באופן ההפקיר לזרוק לרה"ר בשעה שאין איש וחוזר וזוכה, ואפשר שבשעת הדחק יכולים גם בשבת להפקיר ולכוין שמשמש כל השבת בשל הפקר.

ח. ג. שם. השואל או השוכר כלי מקטן, מסתבר דלאחר שכבר שאל מהקטן שפיר מותר להשתמש הואיל ועדיין לא

נתחייב ביד ראשון שהוא קטן, ומה שלא יעצו לעשות כן בשבת להקנות לקטן שהגיע לעונת הפעוטות ויחזור וישאל ממנו אפשר שמכוער הדבר וחשיב קצת כמאכיל לקטן בידים, וכמדומה לי שכתבו האחרונים דמשום כך אין להקנות חמץ לקטן לפני זמן איסורו אף בשעת הדחק גם להסוברים דחמצו של קטן מותר לאחר הפסח. ועכ"פ בהגיע לחנוך כיון שבי"ד חייב לחנכו עיין מג"א סי' תר"מ לענין סוכה, מסתבר דלכתחילה אסור להשתמש בעצה זו בשבת כי אם דוקא ע"י מינוי אפטרופוס, ודוקא בקטן שלא הגיע לחנוך, זולת אם נאמר דחינוך לטבילה מאוחר טפי מעונת פעוטות.

ובענין להקנות לקטן שלא הגיע לעונת הפעוטות ואביו ישאלו לו, נראה דאין האב אפטרופוס לבנו בלא מינוי בי"ד, ואף שבדבר שהוא לטובת הקטן חשיב האב אפטרופוס גם בלא מינוי בי"ד, מ"מ הכא שהוא רק לטובת האחרים אפשר דשפיר צריך מינוי בי"ד. אמנם מש"כ מהרי"ל דיסקין [קו"א סי' ה' אות קל"ו] כיון דקי"ל דלקטן אין מחשבה, א"כ ליכא מחשבה לכלי סעודה כלל, ויכול לשאול ממנו בלי טבילה, ויש להקשות

י. עיין פרי מגדים פתיחה כוללת ח"ב אות ג' ובמנחת חינוך סוף מצוה רס"ד, ובשו"ת חת"ס אבהו"ו ח"ב סי' קע"ב, ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' פ"א אות י"א.

מים (ט) ימלאנו מים מן המקוה (י) ועלתה לו טבילה (המגיד פרק ד' מהלכות יום טוב והגהות מיימוני פרק כ"ג מהלכות שבת): ח כוס ששתה בו עכו"ם מותר להדיחו לדברי הכל: ט מותר לשפשף הכלים בכל דבר חוץ מכלי כסף בגדתקן שהוא

שולחן שלמה

להטביל באופן כזה שאי אפשר לברך. ולדעת מהרי"ל דיסקין בקו"א אות קפ"א דמתני' דתרומות מיירי רק כשרוצה להיות שליח לתרום של אחרים נוחא, אך עיין מש"כ במעד"א פ"ד מתרומות ה"ד אות א' שדבריו צ"ע. ונראה דשאני התם שהרי יכול באותה שעה לתרום ע"י אחר ולכן י"א לא התירו לו לתרום בעצמו, משא"כ הכא ה"ז דומה לאונן או בע"ק שאינו צריך למעט באכילה בגלל זה שאינו רשאי לברך.

י. ועלתה לו טבילה. ויש לדון בכלי סעודה העומדים בעיקר לסעודה כגון כוסות וכפות הצריכים טבילה ואין בדעת הבעלים להטבילם בשבת ע"י הערמה וכדומה, אם הם חשובים מוקצה או לא, דאפשר שדינם כטבל דרך לאחר שעבר ותיקנו מותר ולא מקודם, וה"ה בכלי סעודה אם אינם ראויים לשום דבר כי אם לצרכי סעודה בלבד דיאסרו בטלטול משום מוקצה ואם הם ראויים גם לדבר אחר יהיה מותר לטלטלם רק לצורך גופו ומקומו, ועדיין צ"ע.

דלכאורה כ"ז בכלים שאינם עומדים לסעודה אבל כלים שדרך העולם להשתמש בהם לסעודה, אף בלא מעשה קרי עלי סעודה, דהא משכחת שהכלים מקבלים טומאה אך ורק מפני זה שסתמא דמילתא הם עומדים לכלי סעודה.

ט. ימלאנו מים מן המקוה. הרמ"א מתיר לעשות כן בכל כלי שיכול לשאוב בו ולא דוקא בדלי. ואין להקשות דא"כ יש לחוש שמא ישהא, דהשאיבה היא צורך תמידי ובכל פעם שיש לו כלי טמא בשבת ישאב בו ויטהרנו, וגם כיון שלא התירו אלא ע"י שאיבה יודע הוא שאין זה נכון כ"כ. גם נראה דכיון שלא בכל הכלים אפשר לשאוב אין לחוש שישהא רק את הראויים לכך.

ולענין ברכה כתב המג"א (סקי"ג) דכיון שבאופן זה אינו מוכח שעושהו לשם טבילה לא יברך, ועיין בבה"ל (ד"ה ימלאנו) שתמה דא"כ מאי שנא מערום או אילם דתנן בפ"א דתרומות שלא יתרום משום דאינו יכול לברך ומ"ט שרי הכא

יא. ועיין במעדני ארץ - שם - שכתב מרן זללה"ה: ומסופקני לענין טבילת כלים וקביעת מזוזה אם צריכים [החרש והאלם] לכתחילה לעשות את המצוה ע"י אחרים בגלל זה שהם אינם יכולים לברך.

שמרי יין כשנתייכשו ונתקשו (יא) מפני שהוא ממחק לכלי כסף שהוא רך:
 י אין חופפין כלים במלח לפי שהמלח נמחה כשחופף בחזקה:

שולחן שלמה

סעיף טי

מהרי"ל שהיה אוסר לשטוף הזכוכית בשיבולת
 שועל להצהירו. אמנם לנגב יפה כלי זכוכית
 שרי גם אם משפשפו במגבת עד שיבריק,
 דדוקא בשיבולת שועל שהוא כעין תכשיר
 מיוחד לכן אסור, אבל אם מנקה יפה עד
 שמצחצח מחמת עצמו לא אמרינן דאית בהו
 איסור, דהרי אפילו בשיבולת שועל מביא
 במ"ב שם דצריך טעם למה אסור.

יא. מפני שהוא ממחק. צמר פלדה אסור
 להשתמש בו בין בשבת בין
 ביו"ט לניקוי כלים משום דממחק כלים -
 ועיין קצות השולחן סי' קמ"ו בבדה"ש
 ס"ק ל"ב - וגם יתכן דצמר פלדה מצהיר
 את הכלים ומצינו במשנ"ב ס"ק ל"ח בשם